

KLOTEN BUREN

Ruim één miljoen Nederlanders heeft last van de burens. Eén op de tien is zelfs om die reden verhuisd. "Zijn huis hing vol wapentuig. De politie zei dat ik weg moest wezen voor de boel zou escaleren."

DOOR COR HOSPES

Een nieuwbouwwijk in Grave. Keurige tuintjes, parkeerhavens, vitrages en planten voor de ramen.

Jacqueline Lammers is er gelukkig. Met haar twee-onder-een-kapbuurman kan zij goed opschieten. Ze houden praatjes over de heg. Hij is alleenstaand en werkt in de zorg. Als hij zijn baan kwijtraakt, gaat het mis. Hij klaagt over het geluid van haar vijverfonteinje. Haar draadloze huistelefoon stoort zijn televisie. De woningcorporatie kan geen geheimzinnig elektrisch veld traceren en wuift de klachten van de buurman een beetje lacherig weg. Hij laat het er niet bij zitten. Er volgen scheldpartijen en treiterijen als zijn televisie weer eens in de war is. Jacqueline: "s Nachts zette hij zijn geluidsinstallatie keihard aan en als de politie kwam, ging die weer uit." Er komen vervelende briefjes en dreigementen via de telefoon. 'Denk maar niet dat je hiermee wegkomt, stomme trut. Ik maak je kapot, hoor je, ik maak je kapot.' Er knapt pas iets bij Jacqueline als hij haar dochter bedreigt. Omdat de woningcorporatie hem niet uit zijn huis kan zetten, besluit zij naar twee straten verderop te verkassen. Haar buurman verhuist enkele jaren later. "Na mijn vertrek begon hij anderen lastig te vallen. En toen traden buurt en corporatie wel op. Dat vind ik nog steeds vervelend. Er was niemand in de straat die mij hielp, terwijl ze wisten wat er aan de hand was."

Een op de tien Nederlanders zegt ooit te zijn verhuisd vanwege problemen met de burens, aldus onderzoek van *Reader's Digest*. Een zorgwekkend hoog percentage. Net zoals het aantal volwassen Nederlanders dat vaak of regelmatig last heeft van de burens. Maar liefst 1,1 miljoen, aldus TNO/NIPO. Nog eens 2,5 miljoen ervaart af en toe overlast. Geluidsoverlast is tweederde van de gevallen. Denk aan ruziënde of schreeuwende echtparen of lawaaierige geluidsapparatuur. Beide scores hoger in vooroorlogse portiekwoningen, flats en andere stapelblokken waar je niet alleen burens naast je maar ook onder, boven en tegenover je hebt. Dan zorgen ook de kinderen van de burens al snel voor irritatie: drie van de tien klagers wordt horendol van hun gedraaf en gebonk en gekrijs. Elf procent van de burenergemissen handelt over stank van de burens, zes procent noemt drugs- of drankoverlast en vijf procent rept over hondengeblaf. Als erover wordt gepraat, is het resultaat vaak averechts. Sterker, het lijkt wel alsof de hond van de overkant daarna met nog meer liefde poept tussen de clematis en helleborus in je voortuin en de drinkgelagen van je burens nog luider klinken. Wie niet horen wil, moet maar voelen, besluit je dan. Dus vinden de burens op een ochtend hun klike languit op hun tuinpad, ligt het achteruitkijkspiegelje van hun Volvo op de grond of is hun voordeur ingesmeerd met hondensoep. Erg? Eerder regel dan uitzondering? Kijk eens naar jezelf.

R

Ruzie met de buren kan je letterlijk slopen.

HET BEGINT MET MAAGPIJN, HET EINDIGT IN EEN COMPLETE BURNOUT

Hoe vaak heb je niet per ongeluk een verkeerd bezorgde brief weggegooid in plaats van die in de brievenbus van je buren te stoppen? Of 's nachts net iets te hard naar die nieuwe cd van de Smashing Pumpkins geluisterd om die klootzakkerige buurvrouw te tergen? Totdat ineens de wijkagent of een maatschappelijk werken voor de deur staat. Of een vrijwilliger van buurtbemiddeling. Jazeker, buurtbemiddeling. Een woord dat rikt naar de betutteltijd van Vadertje Drees, maar tien jaar geleden vanuit San Francisco naar ons land overwaaide. Intussen zijn buurtbemiddelaars actief in zeventig steden en plattelandsgemeenten. Ze praten eerst met klager A en beklagde B en plaatsen daarna A en B om een neutrale tafel. En zie, ruim de helft van alle burenruzies is geklaard. **"Het gaat vaak helemaal niet over overhangende takken, stinkende vuilniszakken of dreunende gabberhouse,"** vertelt buurtcoördinator Yolande Donker Duyvis uit Deventer. **"Iets kleins is vaak de achterliggende reden voor het burenrumoer. Dat de nieuwe burenen zich nooit hebben voorgesteld toen ze in het huis trokken. Of niets van zich hebben laten horen toen een kind in het ziekenhuis lag."** Niks menselijks is burenen vreemd. Dankzij de buurtbemiddelaars praten ze vaak voor de eerste keer echt met elkaar, nou ja, praten. Eerst moeten ze in het kantoor van Donker Duyvis flink stoom afblazen. Als beiden eenmaal zijn uitgeraasd, begrijpen ze dat ze zo niet veel verder komen. Yolande Donker Duyvis: "Het onvermogen met elkaar te communiceren blijkt vaak de bepalende factor." Niet dat de buurtbemiddelaars zelf oplossingen aanreiken. De burenen moeten het conflict zelf klaren, en wel op zo'n manier dat beiden tevreden zijn over het resultaat. "We zetten de afspraken op papier en bellen na zes weken om te horen of die zijn nagekomen. Zo niet dan gaan we opnieuw om de tafel zitten." In Deventer bestaat buurtbemiddeling sinds mei 2002.

Tot december vorig jaar waren er 414 meldingen van burenoverlast. Zeg honderd per jaar op 70.000 inwoners die in de stad wonen. En het aantal conflicten groeit. **"De lontjes worden alsmaar korter. We leven steeds meer in een ik-maatschappij. Ik moet kunnen doen wat ik wil en wie ben jij dat je daarvan wat denkt te kunnen zeggen? Begrip voor elkaar is moeilijk op te brengen. Wel hebben we overal direct een oordeel over,"** zegt Donker Duyvis. **"De woorden zorg en gemeenschapszin hebben voor velen geen inhoud meer. Soms wonen burenen jaren naast elkaar zonder te weten hoe ze eigenlijk heten."**

Een somber maar raak perspectief, meent Bram Peper van de Erasmus Universiteit uit Rotterdam, die het fenomeen buurtbemiddeling enkele jaren onderzocht. "De wijk is voor veel mensen niet langer het vangnet van vroeger," zegt hij. Mensen leven, elk met een ander levensritme, vaker min of meer anoniem langs elkaar heen; de één werkt 's nachts, de ander overdag en de derde helemaal niet. Sociale controle ontbreekt, de wijkagent wordt uitgelachen, familie en kennissen wonen vaak elders, en de vorige gezellige burenen zijn verhuisd. "Het zorgt ervoor dat mensen zich sneller onveilig en onbegrepen voelen, en dat kan bij een burennirritatie snel escaleren." Voeg daarbij een mix van nieuwe Nederlanders met elk een eigen leefstijl, en dan hoef je echt geen bommetje te leggen om de onderlinge verhoudingen te laten exploderen. Zeker niet in oude stadswijken met portiekwoningen waar vooral lager opgeleide mensen wonen. Die groep staat bij een ruzie tamelijk snel met de vuisten klaar, aldus Peper. "Weliswaar ergeren hoger opgeleiden zich vaker aan hun burenen, maar ze maken met hen minder vaak fysiek ruzie." Komt doordat ze mondiger zijn en conflicten met een gesprek kunnen oplossen, in theorie dan, want vaak belanden kiftende burenen voor de rechter. Lager opge-

leiden zijn communicatief minder vaardig en willen dat gemis compenseren met losse handjes en verbaal geweld. En dat kan eenvoudig verder escaleren. Bij ruim vijftien procent van alle burenruzies moet de politie ingrijpen. Lees de kranten er maar op na: klop- en steekpartijen blijken bij burenvendetta's geen uitzondering. Met name buiten de grote steden. "Ook zijn ze daar minder tolerant," vertelt Lucia Lindner, verbonden aan Goedeburen.nl, een site die burendichters bij elkaar wil brengen. "Oude wijkbewoners voelen zich niet meer thuis in hun buurt. Voelen zich eenzaam en vervreemd en dan worden ze ook nog lastig gevallen door vervelende hangjongeren." **Antony van Bergen kan erover meepraten. Hij kocht voor een half miljoen euro een groot huis in een nieuwe wijk in Amsterdam. Met tuin en op loopafstand scholen en een hockeyveld. Keurige buurt, veel HBO-plus met tussendoor hoopjes sociale woningbouw. Met de bewoners van die huizen klikte het niet. Iedere avond trok een groepje hangjongeren door de wijk. Zuigen en vernielen, en veel lawaai maken. "Niemand durfde tegen hen op te treden," zegt Van Bergen. Toen de jongens op een avond zijn dertienjarige dochter lastigvielen, sprak hij ze op hun gedrag aan. "Dat heb ik geweten. Tot diep in de nacht lieten ze hun brommertjes ronken voor ons huis, mijn auto werd vernield en onze tuin leeggehaald."** De politie kon de treiteraars niet op heterdaad betrappen, zeiden ze. Van Bergen bestelde de verhuisauto richting Laren. Ver van hangjongeren. "Ik las dat de problemen in de wijk zijn opgelost, maar ze zien mij niet meer terug."

B Burenruzie is naast huwelijksperikelen, familiestribbelingen en gedoe op het werk een van de voornaamste redenen voor stress, vertelt Claudia van Kalleveen. Ze is psychologe en bemiddelt als mediator van het bureau Midi-Action vaak bij burenc conflicten. "Een dak boven je hoofd vormt het fundament van je bestaan. Een woning geeft je veiligheid en is een plek om te verdedigen." Niet dat je onmiddellijk verbaal en fysiek naar de wapens grijpt als iemand aan je huisje komt. Aan een conflict gaan veelal tritsen vergelijkbare incidenten vooraf, zegt Van Kalleveen. Misschien heb je al tien keer aan je buurman gevraagd of hij die stinkende kli-

kobak op een andere plek wil zetten. Na een zoveelste verzoek daartoe kan er iets bij je knappen. **"Wanneer je al een laag zelfbeeld hebt en in je leven weinig erkenning hebt gekregen, en ook je buurman neemt je niet serieus, kunnen voorgaande levenservaringen naar boven komen. Gevoelens van boosheid, verdriet, jaloezie en teleurstelling. En die kun je op je burendichten loslaten."** Daarom is het belangrijk niets op te kroppen en problemen zo snel mogelijk bij de kop te pakken. **Hoe langer je ermee wacht, hoe groter de ergernissen. Met mogelijk fysieke en psychosomatische klachten tot gevolg. Van lusteloosheid en maagklachten tot prikkelbaarheid en depressie. "Een burenruzie kan je letterlijk slopen."** Mirjam Lagenvveen kan daarover meepraten. Vijf jaar geleden verhuisde zij met haar gezin voor veel geld naar een droomhuis op een droomplek, in een van de mooiste wijken van Haarlem. Even later kwamen de nieuwe burendichten die in hun tuin een enorm kantoor wilden bouwen. "Twaalf meter lang en met een muur van 3,60 meter hoog die de zon uit onze tuin zou wegnemen." Mocht absoluut niet volgens het bestemmingsplan, maar omdat de buurman als consultant wel eens klusjes deed voor de gemeente, werd dat bestemmingsplan speciaal voor hem aangepast, want zo gaat dat. Met de burendichten onderhandelen, had dan ook weinig zin, merkte Mirjam Lagenvveen. Ze waren doof voor hun argumenten. Dus dan maar naar de rechter. En die gaf haar gelijk. Wat volgde waren ruzies en dreigementen, politie in de straat en nog meer juridisch gedoe. "Die hele toestand duurde twee jaar en had een grote invloed op mijn gemoedstoestand. Ik ben er echt elke dag mee bezig geweest; het werd haast een obsessie. Ik raakte geestelijk afgebrand." Uiteindelijk werd bepaald dat er een veel kleiner en lager kantoor mocht komen. "Als de burendichten dat direct hadden voorgesteld, was er niks aan de hand geweest." Een paar maanden na de bouw verdween de buurvrouw, en later ook de buurman zelf. "Het kantoor is ook hun Waterloo geworden. Onze nieuwe burendichten gebruiken het als slaapkamer voor hun au-pair." Beatrijs Ritsema heeft in dagblad Trouw een column over Moderne Manieren. Hoe om te gaan met je burendichten, is een terugkerend item, ook op haar site. Er gelden eigenlijk slechts een paar simpele regels: maak elkaar het leven niet zuur. En stel je aan elkaar voor als je ergens komt wonen. "Daarmee struikelen we direct over het eerste dilemma. Wie doet de eerste stap. De nieuwkomers of mensen die er al wonen?" Doet er niet toe. Als maar iemand het initiatief voor dat kopje koffie

Lager opgeleiden dreigen met hun vuisten. **HBO-ERS ZOEKEN HET IN RECHTSZAKEN**

of die borrel neemt," zegt Ritsema. "Probeer na de eerste koetjes en kalfjes te achterhalen wat je nieuwe buren van je verwachten, en spreek jouw ideeën uit. "Wanneer zij de deur plat willen lopen, en jij geeft vooraf aan dat je daarin niet zoveel trek hebt, dan is dat glashelder en voorkom je misverstanden." Een prettige burenrelatie is de basis van een prettige woonsituatie. "Je moet ook niet te bevriend met elkaar worden," meent Ritsema. Stel dat je om welke reden dan ook op elkaar raakt uitgekeken, dan zit je wel mooi met elkaar opgescheept. "Wees oppervlakkig en vriendelijk op groetbasis. Maak af en toe een praatje, kortom, zo'n verhouding dat je de buren gerust kunt vragen of ze tijdens je vakantie de post van de mat willen rapen of de planten en huisdieren verzorgen. Hoef je daarvoor geen familie of vrienden in te zetten. En misschien wel het allerbelangrijkste: van buren die je kent, accepteer je meer."

Dat laatste klinkt verstandig, maar hoe groot is je acceptatiecurve als je buurman een drank- of drugsprobleem heeft, zich openbaart als het neefje van de familie Tokkie of psychiatrische patiënt is. Zo iemand kan de hele straat terroriseren en zie hem of haar maar eens weg te krijgen. In ons land kun je niet zomaar iemand het huis uit zetten. Al maakt hij het nog zo bont en staat in artikel 5.37 van het Burgerlijk Wetboek dat het is verboden om de buren onrechtmatige hinder toe te brengen. Gerard Bastiaansen onderging die onrechtmatige hinder verpakt in een linkse directe in zijn gezicht. In de deuropening stond zijn bovenbuurman. Briesende ogen, ledematen in bokshouding. 'Klootzak, kom dan. Sta dan op, ik sla je helemaal dood.' Twintig minuten later stonden er twee wijkagenten in zijn woonkamer. Bastiaansen: "Ik

vertelde dat die man een beetje paranoia was. Als er een vuilniszak in onze portiek lag, gaf hij mij de schuld. Hij verdacht me van allerlei zaken." De agenten gingen met zijn bovenbuurman praten en waren binnen een uur terug. "Ze vertelden dat zijn woonkamer volhing met wapentuig. Ook was hij lid van een schietvereniging. Daarom adviseerden ze me te verhuizen voordat de boel zou escaleren. Die man was getikt, zeiden ze." Drie maanden later vertrok het gezin Bastiaansen van de Amsterdamse Overtoom naar een koopwoning in het keurige stadsdeel Watergraafsmeer. "Na enkele weken begon het mij op te vallen dat onze buren zo veel douchten. Ook was het een komen en gaan van heren." Inderdaad, geloof het of niet: hij woonde naast een illegaal bordeel.

Eén troost: het pand bleek kreunproof. "Ons terras werd niet geterroriseerd door orgastisch gehijg. De echte geluidsoverlast begon toen de dames een callgirlservice begonnen en er voor ons slaapkamerraam 's nachts een pilsstop voor afhaalseks kwam." Met een andere buurman diende Bastiaansen een protest in bij de stadsdeelraad. "De avond voordat het op de agenda zou komen, werden de ruiten van mijn auto en die van mijn andere buurman ingegooid. Ik begreep dat het opnieuw tijd was om te gaan." Bastiaansen woont nu in een rustige buitenwijk van Amsterdam. In het begin was hij op zijn hoede voor illegale bordelen en paranoïde gekken met boksgrafe vuisten en een schietvergunning. Zijn buren bleken christelijke middenstanders en ingetogen leraren. Saai, maar het woont wel zo rustig.

De namen van Mirjam Lagenveen, Jacqueline Lammers, Antony van Bergen en Gerard Bastiaansen zijn op verzoek gefingeerd.